

1. UVOD

Finansijska tržišta su organizovani prostori na kojima se korišćenjem adekvatnih metoda i instrumenata sučeljava ponuda i tražnja novčanih i akumulacionih fondova između finansijski suficitnih i finansijski deficitnih transaktora. Rezultat tog sučeljavanja su tržišne cijene kojima se usklađuju tokovi formiranja dohotka, štednje, investicija i potrošnje na nivou ekonomije jedne zemlje. Drugim riječima ona omogućavaju normalno i nesmetano funkcionisanje nacionalne privrede, jer se preko njih održavaju sva zbivanja u realnim tokovima društvene reprodukcije.

U zavisnosti od toga da li se radi o prvoj prodaji i kupovini finansijskih instrumenata kreiranih od strane finansijski deficitnih posrednika, ili se radi o daljoj kupoprodaji, finansijska tržišta mogu biti primarna i sekundarna. Osnovni cilj na primarnom tržištu je profitabilnost dok se na sekundarnim tržištima preko retransfera aktiva u vidu hartija od vrijednosti osigurava likvidnost tržišnih posrednika.

Zavisno od stepena organizovanosti i regulisanosti finansijsko tržište može biti organizovano (institucionalizovano) i slobodno (neinstitucionalizovano). Na organizovanim tržištima tj. berzama transakcije se odvijaju po utvrđenoj proceduri, dok se na slobodnim tržištima transakcije odvijaju po mnogo manjoj formalizaciji uz posredovanje dilera i brokera na međudilerskom tržištu.

Uspješno funkcionisanje tržišta kapitala je teško zamisliti bez berzi efekata. Da bi se jasnije i potpunije objasnijo značaj berzi i transakcija koje se na njima realizuju a time i značaj berzanskih indeksa dionica, berzanskih izvještaja, nužno je upoznati se sa osnovnim karakteristikama tržišta kapitala te berzi kao najznačajnijih institucija tržišta kapitala.

Berza se smatra najznačajnijom finansijskom institucijom sekundarnog finansijskog tržišta gdje se vrše samo sekundarne finansijske transakcije. Ona se definiše kao uređen prostor gdje se po precizno utvrđenim pravilima trguje finansijskim instrumentima – hartijama od vrijednosti, domaćim i stranim valutama.

Osnovna podjela finansijskih tržišta je na novčano tržište i tržište kapitala, pri čemu su osnovni kriterijum podjele funkcije novca kao prometnog sredstva i kapitala.